

Hallituksen esitys eduskunnalle

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia siten, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa myönnettävät ja jo myönnettyt oleskeluluvat olisivat voimassa siihen asti kuin kulloinkin sovellettava valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta on voimassa. Myös oleskelulupien osoitukseksi annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuisi koko tämän ajan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi päättää yleisistunnossa, että niiden väestöryhmien, joiden tilapäinen suojeleu perustuu kansalliseen harkintaan, oleskeluluvat päättyvät tätä aiemmin.

Esityksessä ehdotetaan myös, että tilapäisen suojelun kolmen vuoden enimmäiskesto poistetaan ja että oleskeluluvat jatkuvat tilapäisinä myös kolmen vuoden jälkeen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 5.3.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö	4
2.1.1 Tilapäisen suojelun direktiivi	4
2.1.2 Neuvoston täytäntöönpanopäätös.....	4
2.2 Kansallinen lainsäädäntö.....	5
2.2.1 Valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi	5
2.2.2 Valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi tietyille kansalaisuudettomille henkilöille ja kolmansien valtioiden kansalaisille	6
2.3 Ulkomaalaislaki	7
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	10
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	10
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	12
4.2.4 Vaikutukset tilapäistä suojelua Suomessa saaviin henkilöihin	12
4.2.5 Vaikutukset poissuljentaperusteen (89 §) nojalla Suomessa oleskeleviin	14
4.2.6 Vaikutukset tietojärjestelmiin	14
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	15
5.1.1 Ulkomaalaislain mukainen jatkolupamenettely	15
5.1.2 Oleskelulupakorttia koskevat vaihtoehdot	15
5.1.3 Tilapäisen oleskelun enimmäiskeston pidentäminen	16
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	16
6 Lausuntopalaute.....	17
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	17
8 Voimaantulo	21
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	21
LAKIEHDOTUS	23
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	23
RINNAKKAISTEKSTI.....	25
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	25

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Venäjän 24 helmikuuta 2022 Ukrainassa aloittaman hyökkäyssodan vuoksi maan rajojen ulkopuolelle arvioidaan paenneen noin 6,5 miljoonaa Venäjän hyökkäystä paennutta ukrainalaista. Miljoonat muut ovat paenneet Ukrainan sisällä.

Tilanteeseen vastaamiseksi EU:n oikeus- ja sisäasioiden neuvosto hyväksyi 4 päivänä maaliskuuta 2022 päätöksen (EU) 2022/382 (jäljempänä neuvoston täytäntöönpanopäätös) Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteen toteamisesta direktiivin 2001/55/EY 5 artiklan nojalla ja sen seurauksena tilapäisen suojelun antamisesta. Päätös tuli voimaan samana päivänä. Näin Ukrainasta paenneille ihmisille annetaan tilapäistä suojelua nopeasti ja yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun neuvosto päätti tilapäisen suojelun antamisesta. Neuvosto on päättänyt tilapäisen suojelun jatkamisesta 4.3.2026 asti.

Suomessa tilapäistä suojelua on hallituksen esityksen antamiseen mennessä annettu noin 75 000 henkilölle. Koko unionin alueella tilapäistä suojelua on annettu noin 4,5 miljoonalle henkilölle. Ukrainasta pakenevien määrissä ja tilanteessa unionin tasolla ei ole odotettavissa lähiaikoina merkittäviä muutoksia. Vuoden 2024 tammi-kesäkuussa alueella tilapäistä suojelua myönnettiin lähes 360 000 ukrainalaiselle. Määrä on viidenneksen pienempi kuin edeltävänä kuukautena. Tiedossa ei vielä ole, tuleeko neuvosto tekemään uuden täytäntöönpanopäätöksen suojelun jatkumisesta maaliskuun 2026 jälkeen. Tähänkin mahdollisuuteen on kuitenkin syytä varautua jo nyt.

Ukrainan kriisin pitkittyessä on syntynyt tarve tilapäisen suojelun lainsäädännön uudistamisesta. Ulkomaalaislain (301/2004) säännökset tilapäisestä suojelusta ovat tulleet voimaan vuonna 2004 ja ovat nykytilanteessa osin vanhentuneet. Tilapäisen suojelun enimmäiskestoksi on säädetty kolme vuotta, joka tulee Ukrainan tilanteen vuoksi annettavan tilapäisen suojelun osalta täyteen 4.3.2025. Päätös tilapäisen suojelun jatkamisesta neljännellä vuodella vuoteen 2026 asti on neuvostossa kuitenkin jo tehty. Lisäksi on säädetty tammikuussa 2023 voimaan tullut ulkomaalaislain väliaikainen 110 a §, joka sisältää poikkeuksen tilapäisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan myöntämiseen ja voimassaoloon mahdollistaen sen, että tilapäisen suojelun perusteella Suomessa myönnettävät oleskeluluvat ovat ilman erillistä päätöstä voimassa koko sen ajan, kuin tilapäinen suojele Euroopan unionissa jatkuu. Pykälän voimassaolo kuitenkin päättyy 4.3.2025 joskin tilapäisen suojelun nojalla jo myönnetty oleskeluluvat ovat sen perusteella voimassa 4.3.2026 asti. Tilapäisen suojelun mahdollinen jatkaminen 4.3.2026 jälkeen tarkoituksenmukaisella tavalla edellyttää ulkomaalaislain muuttamista. On myös perusteltua varautua muihin tulevaisuuden mahdollisiin tilapäisen suojelun tilanteisiin Ukrainan tilanteesta saatujen kokemusten perusteella.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi jatkaa Ukrainan tukemista ja auttaa täysimääräisesti Ukrainasta sotaa paenneita ja jatkaa heidän suojeluaan hyvässä yhteistyössä muiden EU-maiden kanssa.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä. Valmistelua on tehty yhteistyössä erityisesti Maahanmuuttoviraston kanssa. Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausuntokierrokselle ajalle 16.10.2024–6.11.2024. Kolmen viikon lausuntoaika oli aikataulusyistä merkittävästi tavanomaista lyhyempi.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

2.1.1 Tilapäisen suojelun direktiivi

Tilapäisen suojelun järjestelmä perustuu 20 päivänä heinäkuuta 2001 annettuun neuvoston direktiiviin 2001/55/EY vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi (jäljempänä *direktiivi*).

Direktiivin tavoitteena on vahvistaa vähimmäisvaatimukset tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden, jotka eivät voi palata kotimaahansa, joukoittaisen, kolmansista maista tapahtuvan maahantulon tilanteissa, ja edistää näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolista jakamista. Tilapäisellä suojelulla tarkoitetaan asianomaisten ja muiden suojelua hakevien henkilöiden etua palvelevaa poikkeusluonteista menettelyä välittömän ja tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneille henkilöille, jotka eivät voi palata kotimaahansa, kolmansista maista tapahtuvan tai tapahtuvaksi uhkaavan näiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteissa erityisesti, jos on myös vaara, että turvapaikkajärjestelmä ei kykene käsittelemään tätä maahantuloa ilman, että sen asianmukaiselle toiminnalle aiheutuu kielteisiä seurauksia.

Direktiivin mukaan tilapäisen suojelun voimassaoloaika on yksi vuosi. Jos neuvosto ei tätä ennen päättä suojelun lakkaamisesta, suojelua voidaan jatkaa ilman eri toimenpiteitä kuusi kuukautta kerrallaan enintään vuoden ajan. Jos tilapäiselle suojelulle on yhä perusteita, neuvosto voi määräenemmistöllä päättää pidentää tilapäisen suojelun voimassaoloa enintään yhdellä vuodella. Komission nykyisen tulkinnan mukaan pidentäminen enintään yhdellä vuodella ei kuitenkaan rajoitu enintään kolmeen vuoteen, kuten asiaa on aiemmin tulkittu. Tilapäisen suojelun enimmäiskesto ei tällä hetkellä ole tiedossa.

Jäsenvaltioiden on direktiivin mukaan myönnettävä oleskelulupa tilapäistä suojelua saaville henkilöille suojelun ajaksi ja annettava tästä asiakirjat tai muut vastaavat todisteet. Jäsenvaltioiden on tullut sisällyttää tämä ja muut direktiivin velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöään. Direktiivissä ei erikseen säädetä luvan myöntämisestä tai uusimista koskevasta menettelystä. Myöskään neuvoston täytäntöönpanopäätös ei sisällä oleskeluluvan myöntämisestä tai uusimista koskevaa tarkempaa sääntelyä. Oleskeluluvan myöntämisestä ja uusimista koskevaan menettelyyn sovelletaan näin ollen pelkästään kansallista lainsäädäntöä. Tilapäistä suojelua koskeva sääntely on Suomessa sisällytetty ulkomaalaislakiin (301/2004) ja lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011). Kansallinen sääntely perustuu sittemmin muuttuneeseen tulkintaan tilapäisen suojelun direktiivin sisältämästä kolmen vuoden enimmäiskestosta.

Tilapäinen suojele mahdollistaa sen, että siirtymään joutuneilla henkilöillä on kaikkialla unionissa yhdenmukaiset oikeudet, jotka tarjoavat asianmukaisen suojelun tason.

2.1.2 Neuvoston täytäntöönpanopäätös

Direktiivin käyttöönotto edellyttää, että neuvosto tekee määräenemmistöllä komission ehdotuksesta päätöksen siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteen toteamisesta. Täytäntöönpanopäätöksessä määritellään myös ne henkilöryhmät, joille tilapäistä suojelua annetaan. Direktiivin mukaan suojelua annetaan täytäntöönpanopäätöksessä määritellyksi

ajaksi. Neuvosto on antanut seuraavat kolme täytäntöönpanopäätöstä: 1) (EU) 2022/382 annettu 4 päivänä maaliskuuta 2022, Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maa-hantulon tilanteen toteamisesta direktiivin 2001/55/EY 5 artiklan nojalla ja sen seurauksena tilapäisen suojelun antamisesta, 2) (EU) 2023/2409 annettu 19 päivänä lokakuuta 2023, täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382 aloitetun tilapäisen suojelun jatkamisesta sekä 3) (EU) 2024/1836 annettu 25 päivänä kesäkuuta 2024 täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382 aloitetun tilapäisen suojelun jatkamisesta. Tilapäisen suojelun voimassaoloaika on tällä hetkellä 4.3.2026 asti.

Komission täytäntöönpanopäätöstä koskevassa soveltamisohjeessa 2022/C 126 I/01 (jäljempänä *komission soveltamisohje*) todetaan voimassaolojakson olevan kaikille sama riippumatta siitä, milloin oleskelulupa on myönnetty. Suomessa ulkomaalaislain nojalla myönnettyt kaikki tilapäisen suojelun oleskeluluvat ovat voimassa 4.3.2026 asti. Komission soveltamisohjeessa todetaan, että jäsenvaltiot voivat myöntää oleskeluluvan jo lähtökohtaisesti kahdeksi vuodeksi tietoisena siitä, että tilapäinen suojelu voi loppua milloin tahansa.

Täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2022/382 nojalla tilapäistä suojelua myönnetään seuraaviin ryhmiin kuuluville henkilöille, jotka ovat joutuneet siirtymään 24 päivänä helmikuuta 2022 tai sen jälkeen kyseisenä päivänä alkaneen Venäjän asevoimien sotilaallisen hyökkäyksen vuoksi: a) Ukrainassa ennen 24 päivää helmikuuta 2022 asuneet Ukrainan kansalaiset; b) kansalaisuudettomat henkilöt ja muiden kolmansien maiden kuin Ukrainan kansalaiset, jotka saivat kansainvälistä suojelua tai vastaavaa kansallista suojelua Ukrainassa ennen 24 päivää helmikuuta 2022; ja c) edellä tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenet.

2.2 Kansallinen lainsäädäntö

2.2.1 Valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaimiseksi

Neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä luetellaan ne henkilöryhmät, joille jäsenvaltioiden on annettava tilapäistä suojelua suoraan päätöksen nojalla. Tämän lisäksi edellytetään, että jäsenvaltiot soveltavat joko täytäntöönpanopäätöstä tai antavat kansallisen lainsäädäntönsä mukaista asianmukaista suojelua kansalaisuudettomiin henkilöihin ja muiden kolmansien maiden kuin Ukrainan kansalaisiin, jotka voivat osoittaa, että he oleskelivat laillisesti Ukrainassa ennen 24 päivää helmikuuta 2022 Ukrainan lainsäädännön mukaisesti myönnetyn voimassa olevan pysyvän oleskeluluvan perusteella, ja jotka eivät voi palata lähtömaahansa tai lähtöalueelleen turvallisesti ja pysyvästi.

Tämän lisäksi täytäntöönpanopäätöksessä todetaan jäsenvaltioiden voivan päättää soveltaa sitä myös muihin kansalaisuudettomiin henkilöihin ja muiden kolmansien maiden kuin Ukrainan kansalaisiin, jotka oleskelivat laillisesti Ukrainassa ja jotka eivät voi palata lähtömaahansa tai lähtöalueelleen turvallisesti ja pysyvästi. Lisäksi jäsenvaltioita kannustettiin harkitsemaan tilapäisen suojelun ulottamista myös henkilöihin, jotka pakenivat Ukrainasta vähän ennen 24 päivää helmikuuta 2022 jännitteiden kasvaessa tai jotka olivat unionin alueella juuri ennen kyseistä päivää ja jotka eivät aseellisen konfliktin vuoksi voi palata Ukrainaan. Valtioneuvosto katsoi, että edellä mainittujen henkilöryhmien tilanteeseen oli perusteltua soveltaa neuvoston täytäntöönpanopäätöstä.

Direktiivi sallii jäsenvaltioiden antavan tilapäistä suojelua myös muille, kuin täytäntöönpanopäätöksessä mainituille henkilöryhmille. Valtioneuvosto katsoi, että siinä mainittujen henkilöryhmien lisäksi oli myös muita, selkeästi määriteltävissä olevia ryhmiä, jotka eivät aseellisen

konfliktin vuoksi voi palata Ukrainaan. Näiden henkilöiden mahdollisuus palata Ukrainaan liittyi samaan tilanteeseen, jota suoraan päätöksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt pakenevat.

Valtioneuvosto katsoi, että yllä kuvatuille henkilöryhmille oli sekä yhdenmukaisen kohtelun että hallinnollisen menettelyn selkeyden takia perusteltua myöntää yhdenmukainen asema. Valtioneuvosto katsoi olevan myös todennäköistä, että suuri osa näistä muista henkilöistä hakisi Suomesta kansainvälistä suojelua, jos Suomeen tulon tai Suomessa oleskelun edellytykset eivät muuten täyttyisi.

Edellä mainituilla perusteilla neuvoston täytäntöönpanopäätöstä sovellettiin Suomessa valtioneuvoston 7 päivänä maaliskuuta 2022 tekemällä päätöksellä 149/2022 (jäljempänä valtioneuvoston päätös) myös seuraaviin henkilöryhmiin: 1) Ukrainan kansalaiset ja heidän täytäntöönpanopäätöksen 2 artiklan 4 kohdassa määritellyt perheenjäsenensä, jotka pakenivat Ukrainasta vähän ennen 24 päivää 2022 helmikuuta jännitteiden kasvaessa tai jotka olivat unionin alueella juuri ennen kyseistä päivää ja jotka eivät aseellisen konfliktin vuoksi voi palata Ukrainaan; 2) Suomessa jo oleskelevat tai Suomeen saapuneet Ukrainan kansalaiset ja heidän täytäntöönpanopäätöksen 2 artiklan 4 kohdassa määritellyt perheenjäsenensä, jotka eivät aseellisen konfliktin vuoksi voi palata Ukrainaan; ja 3) täytäntöönpanopäätöksen 2 artiklan 3 kohdassa viitatus kansalaisuudettomat henkilöt ja kolmannen valtion kansalaiset.

Valtioneuvoston päätös tuli voimaan 7 päivänä maaliskuuta 2022 ja se on voimassa niin kauan, kuin neuvoston täytäntöönpanopäätös on voimassa.

Tässä ehdotuksessa henkilöihin, joihin sovelletaan neuvoston täytäntöönpanopäätöstä joko suoraan tai valtioneuvoston päätöksen nojalla, viitataan yleisesti termillä tilapäistä suojelua Suomessa saavat henkilöt.

2.2.2 Valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastamiseksi tietyille kansalaisuudettomille henkilöille ja kolmansien valtioiden kansalaisille

Valtioneuvoston 7 päivänä syyskuuta 2023 tekemällä päätöksellä 936/2023 (jäljempänä valtioneuvoston toinen päätös) tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastamiseksi tietyille kansalaisuudettomille henkilöille ja kolmansien valtioiden kansalaisille valtioneuvosto päätti, että Suomi ei enää anna tilapäistä suojelua päätöksen voimaantulon jälkeen Suomeen saapuville valtioneuvoston päätöksen 149/2022 kohdassa 3) tarkoitetuille kansalaisuudettomille henkilöille ja muiden kolmansien valtioiden kuin Ukrainan kansalaisille.

Valtioneuvosto perusteli muutosta seuraavasti: ”Puolitoista vuotta sodan alkamisen jälkeen valtioneuvoston päätöksen 149/2022 kohdassa 3) viitatuilla kansalaisuudettomilla ja kolmansien valtioiden kansalaisilla on ollut jo pitkään mahdollisuus poistua Ukrainasta ja tehdä oleskeluoikeutensa ja paluuseen liittyviä järjestelyjä, mukaan lukien mahdollisuus hakea EU:n alueella oleskelulupaa. Koska tilapäisen suojelun antaminen näille henkilöille perustuu jäsenvaltion omaan kansalliseen harkintaan, ei näillä henkilöillä ole myöskään perusteita olettaa voivansa saada tilapäistä suojelua ja jäädä unionin alueelle sen turvin. Lähtökohtana näiden henkilöiden osalta on paluu kotimaahan, jos edellytykset oleskella unionin alueella eivät täyty. Koska kyseinen henkilö on oleskellut Ukrainassa muun kuin kansainvälisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla (esimerkiksi opiskelun tai työnteon perusteella), ei paluulle lähtökohtaisesti ole estettä. Jos henkilö katsoo, ettei hän voi palata kotimaahansa, hänen on mahdollista jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ja saada suojelun tarpeensa tutkittua turvapaikkamenettelyssä. Suomi ei myöskään omalla lupakäytännöllään halua houkuttaa kolmansien valtioiden kansalaisia turvautumaan luvattomaan edelleen liikkumiseen EU:n sisällä. Tarvetta

myöntää uusia oleskelulupia valtioneuvoston päätöksen 149/2022 kohdassa 3) viitatuille kansalaisuudettomille henkilöille ja kolmansien valtioiden kansalaisille ei näin ollen enää ole.”

Valtioneuvoston toisen päätöksen jälkeen tilapäistä suojelua ei enää ole annettu päätöksen soveltamisalaan kuuluville henkilöille, jotka saapuvat Suomeen kyseisen päätöksen voimaantulon jälkeen. Sen sijaan kyseisessä päätöksessä mainittuun henkilöryhmään kuuluvien henkilöiden, jotka olivat saapuneet Suomeen ja joille oli annettu tilapäistä suojelua ennen kyseisen päätöksen voimaantuloa, suojelu jatkuu nojalla. Valtioneuvosto selvitti samassa yhteydessä mahdollisuutta heidän oleskelulupien voimassaolon päättämiseksi, mutta asialla ei ollut edellytyksiä edetä. Koska oleskelulupien voimassaolon jatkumisesta on säädetty lailla, heidän oleskelulupien päättämisen arvioitiin edellyttävän lain muuttamista.

2.3 Ulkomaalaislaki

Koska neuvoston täytäntöönpanopäätös ei sisällä oleskeluluvan myöntämistä tai se voimassaolo jatkumista koskevaa tarkempaa sääntelyä, oleskeluluvan sekä sen osoitukseksi annettavan oleskelulupakortin myöntämistä ja uusimista koskevista edellytyksistä ja myöntämistä koskevaan menettelyyn sovelletaan kansallista lainsäädäntöä.

Tilapäistä suojelua koskeva sääntely sisällytettiin 22 päivänä helmikuuta 1991 annettuun ulkomaalaislakiin 378/1991 (jäljempänä aiempi ulkomaalaislaki) 15 päivänä helmikuuta 2002 voimaan tulleella lailla 130/2002. Tämä aiemman ulkomaalaislain sääntely sisällytettiin käytännössä sellaisenaan myös voimassa olevaan ulkomaalaislakiin. Sitten tilapäistä suojelua koskevaa sääntelyä on Ukrainan tilanteen johdosta muutettu lisäämällä lakiin 19.1.2023–4.3.2025 voimassa oleva väliaikainen 110 a § lailla 1364/2022 (HE 252/2022 vp).

Ulkomaalaislain 109 §:ssä säädetään, että tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi. Tilapäisen suojelun antaminen edellyttää, että suojelun tarve voidaan arvioida lyhytaikaiseksi. Tilapäisen suojelun kesto on yhteensä enintään kolme vuotta. Kolmen vuoden enimmäisaika Ukrainan tilanteen vuoksi annettavan tilapäisen suojelun osalta tulee täyteen 4.3.2025, vaikka tilapäisen suojelun jatkumisesta vuodelta on päätetty unionin tasolla Suomea velvoittavasti. Suojelun tarve ei ole enää arvioitavissa lyhytaikaiseksi.

Ulkomaalaislain 110 §:n 1 momentin mukaan tilapäisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Säännös koskee sekä ensimmäistä oleskelulupaa että jatkolupaa. Säännös ei mahdollista sitä, että tilapäistä suojelua voitaisiin Suomea velvoittavan unionin lainsäädännön nojalla myöntää vuotta pidemmäksi ajaksi, vaikka neuvoston tekemien tilapäisen suojelun jatkamista koskevien täytäntöönpanopäätösten tarkoituksenmukainen täytäntöönpano on tätä edellyttänyt. Hallituksen esityksessä HE 28/2003 vp ei esitetä erillisiä perusteita luvan enintään vuoden pituudelle, eikä sellaisia esitetty myöskään lakia 130/2002 koskeneessa hallituksen esityksessä HE 23/2001 vp. Perusteluista ei siten ole ollut löydettävissä estettä säätää vuotta pidemmästä voimassaoloajasta. Kuten 110 §:n perusteluissa todetaan, kaikkien myönnettyjen lupien on kuitenkin päätyttävä samaan aikaan riippumatta siitä, milloin ne on myönnetty. Näin myönnettyt luvat ovat käytännössä eri pituisia riippuen siitä, milloin hakemus on tehty ja oleskelulupa myönnetty. Ulkomaalaislaki ei myöskään sisällä erillistä sääntelyä tilapäistä suojelua koskevan jatkoluvan hakemisesta tai myöntämisestä. Näin ollen muilta osin jatkoluvan myöntämiseen sovelletaan lähtökohdaisesti samoja säännöksiä kuin mihin tahansa lain nojalla haettavaan ja myönnettävään jatkolupaan.

Edellä mainitun johdosta ulkomaalaislakiin on tammikuussa 2023 lisätty väliaikainen 110 a §, joka sisältää 110 §:stä poiketen sääntelyä tilapäisen suojelun perusteella myönnettävän oleskeluluvan voimassaolosta ja sen jatkumisesta sekä oleskelulupakortista Ukrainan tilanteen johdosta. Tavoitteena on ollut, että tilapäistä suojelua Suomessa saavan henkilön oleskelulupa ja luvan osoitukseksi annettava oleskelulupakortti olisi voimassa koko tilapäisen suojelun ajan ja että jo myönnettyjen oleskelulupien voimassaolon jatkumisen ja jo annettujen oleskelulupakorttien uusimisen tulisi tapahtua mahdollisimman joustavassa ja sujuvassa menettelyssä sekä viranomaisten että tilapäistä suojelua saavien itsensä näkökulmasta.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että poiketen siitä, mitä 110 §:n 1 momentissa säädetään, tilapäisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa, joka on voimassa siihen asti, kuin kulloinkin sovellettava Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteen toteamisesta ja sen seurauksena tilapäisen suojelun antamisesta annettu neuvoston täytäntöönpanopäätös on voimassa. Pykälän 2 momentissa säädetään, että 110 §:n perusteella jo myönnetty tilapäinen oleskelulupa on voimassa niin kauan, kuin kulloinkin sovellettava 1 momentissa mainittu neuvoston täytäntöönpanopäätös on voimassa.

Välikaikasta 110 a §:ää on perusteltu näin: ”Lain 60 §:n mukaan jatkolupaa haetaan Suomessa. Hakemus jätetään Suomessa Maahanmuuttovirastolle. Myös 110 §:n perustelujen mukaan jatkolupaa tulisi hakea erikseen. Ulkomaalaislaki edellyttää siten kaikkien Suomessa tilapäistä suojelua saavien henkilöiden tekemän jatkolupahakemuksen Maahanmuuttovirastolle ennen jokaisen oleskeluluvan samanaikaista umpeutumista. Kymmenien tuhansien jatkolupahakemuksen käsittely, uusien oleskelulupakorttien tilaaminen ja päätösten tiedoksianto olisi Maahanmuuttovirastolle valtava hallinnollinen ponnistus. Käytännössä Maahanmuuttovirasto ei myöskään tekisi varsinaista lupaharkintaa, koska tilapäinen suojelu jatkuu suoraan neuvoston täytäntöönpanopäätöksen nojalla ja henkilöiden, joille on myönnetty oleskelulupa lain 110 §:n nojalla, on jo katsottu kuuluvan tilapäisen suojelun piiriin. Suojelua saavien oikeudet puolestaan perustuvat suoraan Euroopan unionin lainsäädäntöön, jolloin luvan mahdollinen päättyminen ei niihin vaikuttaisi. Henkilö olisi tällöinkin oikeutettu esimerkiksi vastaanottopalveluihin. Erilliselle, voimassa olevan lain edellyttämälle lupamenettelylle ei siten ole lupaharkintaan tai hakijoiden oikeuksiin liittyviä tarpeita.” (HE 252/2022 vp).

Väliaikaisen 110 a §:n voimassaolo päättyy 4.3.2025, johon asti sen 1 momentin perusteella on mahdollista myöntää uusia tilapäisen suojelun perusteella annettavia oleskelulupia sekä jonka perusteella ennen kyseistä ajankohtaa myönnettyt oleskeluluvat tilapäisen suojelun perusteella ovat voimassa 4.3.2026 asti. Tarve poiketa jatkoluvan myöntämistä koskevasta tavanomaisesta menettelystä on jatkossakin olemassa Ukrainan tilanteen jatkuessa niin myös muissa tilapäisen suojelun tilanteissa tulevaisuudessa vastaavasti ja samoin perusteluin. Uusittavien oleskelulupien määrä ja lupien umpeutumisen samanaikaisuus sekä toisaalta tilapäisen suojelun poikkeuksellinen luonne huomioiden ulkomaalaislain mukainen tavanomainen jatkolupamenettely hakemuksineen ei ole tarkoituksenmukainen tapa jatkaa tilapäisen suojelun nojalla annettavia oleskelulupia jatkossakaan.

Lain 33 a §:n mukaan oleskeluluvan osoitukseksi annetaan oleskelulupakortti. Oleskelulupakortin muodosta ja ominaisuuksista, turvatekijöistä, tekniseen osaan tallennettavista biometrisistä tunnistuksista sekä niiden ottamisesta, rajoituksista ja käyttötarkoituksesta sekä haltijan oikeudesta tarkistaa tekniseen osaan hänestä tallennetut tiedot säädetään kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 (EU:n oleskelulupa-asetus). Pykälän 2 momentin mukaan oleskelulupakortti annetaan oleskeluluvan voimassaoloajaksi. Oleskelulupakortti voidaan erityisestä syystä antaa tätä

lyhyemmäksi ajaksi. Oleskelulupakortti on voimassa kuitenkin enintään viisi vuotta. Lain 60 f §:ssä säädetään oleskelulupakortin voimassaolon päättymisestä.

Väliaikainen 110 a § sisältää poikkeussäännöksen myös tilapäisen oleskeluluvan osoitukseksi annettavasta oleskelukortista. Pykälän 2 momentin mukaan oleskeluluvan osoitukseksi annettu oleskelulupakortti on voimassa sen ajan, kuin oleskelulupa on voimassa riippumatta korttiin merkitystä kortin voimassaolopäivästä. Vaikka oleskelulupakortin vanhentuneet voimassaolotiedot eivät vaikuta oleskeluluvan voimassaoloon eikä henkilön oikeuksiin, eikä hänen tästä syystä olisi välttämätöntä hakea uutta oleskelulupakorttia, hänellä on kuitenkin oltava mahdollisuus sellainen saada. Näin ollen voimassa olevan oleskeluluvan osoitukseksi annetaan hakemuksesta uusi 33 a §:n mukainen oleskelulupakortti. Oleskelulupakorttia haetaan Maahanmuuttovirastolta. Uusia oleskelulupakortteja on haettu vuosina 2023 ja 2024 yhteensä lähes 70 000 kappaletta, kun tilapäistä suojelua on tänä aikana jatkettu kaksi kertaa. Uusi oleskelulupakortti on hakijalle maksuton. Vaikka uusia oleskelulupakortteja on haettu runsaasti, olisi perusteltua, että jatkossakin oleskelulupakorttien voimassaolo olisi sidottu oleskelulupien voimassaoloaikaan niin, että velvoitetta uuden oleskelulupakortin hankkimiseen ei olisi. Oleskelulupakorttien uusimisen tulisi jatkossakin tapahtua mahdollisimman joustavassa ja sujuvassa menettelyssä sekä viranomaisten että tilapäistä suojelua saavien itsensä näkökulmasta.

Lain 112 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan ulkomaalaiselle joka saa tilapäistä suojelua 109 §:n nojalla, myönnetään tilapäinen oleskelulupa. 113 §:n 2 momentin mukaan ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 112 §:n nojalla, myönnetään kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiselle ovat edelleen olemassa. Koska tilapäistä suojelua on 4.3.2025 mennessä annettu kolme vuotta, voimassaolevan lain mukaan oleskelulupa tulisi myöntää jatkuvana. Tilapäisen suojelun tilapäinen luonne huomioiden ei kuitenkaan ole pidettävä perusteltua, että oleskelulupa muuttuisi luonteeltaan jatkuvaksi. Jo hallituksen esityksenkin mukaan tilapäisen suojelun perusteella myönnettävä oleskelulupa olisi nimensäkin mukaisesti tilapäinen (HE 28/2003). Tilapäistä suojelua koskevia ulkomaalaislain säännöksiä valmisteltaessa tilapäisen suojelun direktiiviä on tulkittu niin, että tilapäisen suojelun enimmäiskesto on joka tapauksessa kolme vuotta.

Lain 112 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tilapäinen oleskelulupa myönnettäisiin myös ulkomaalaiselle, jonka luvan myöntämisen perusteena on 89 §. Lain 89 §:n mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jolle ei myönnetä turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella sen vuoksi, että hän on tehnyt tai on perusteltua aiheuttaa epäillä hänen tehneen 87 §:n 2 momentissa tai 88 §:n 2 momentissa tarkoitetun teon, myönnetään tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Lain 113 §:n 2 momentin perusteella myös näissä tilanteissa 3 vuoden jälkeen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Ei ole perusteltua, että lupa näissä tilanteissa muuttuu jatkuvaksi.

Koska pysyvän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lain 56 §:ssä säädetysti jatkuva oleskelu, tilapäisen suojelun tai oleskeluluvan myöntäminen poissulkemislausekkeita sovellettaessa tilanteissa ei olisi enää mahdollista saada pysyvää oleskelulupaa. Tämän johdosta myös 35 §:n 3 momentista olisi poistettava viittaukset sekä 89 että 110 §:ään.

3 Tavoitteet

Tavoitteena on varmistaa, että tilapäistä suojelua Suomessa saavan henkilön oleskelulupa ja luvan osoitukseksi annettava oleskelulupakortti on voimassa koko tilapäisen suojelun ajan. Tavoitteena on toteuttaa tilapäistä suojelua Suomessa saavien henkilöiden ensimmäisten oleskelulupien myöntäminen ja lupien voimassaolon jatkuminen direktiivin edellyttämällä tavalla siten,

että menettely on hallinnollisesti tarkoituksenmukainen ja suojelua saavan oikeudet täysimääräisesti turvaava. Tavoitteena on myös mahdollistaa sujuvat muutokset tilapäisen suojelun kohteena oleviin väestöryhmiin silloin, kun tilapäisen suojelun antaminen näille henkilöille perustuu jäsenvaltion omaan kansalliseen harkintaan. Lisäksi tavoitteena on, että tilapäisen suojelun perusteella myönnettyjen oleskelulupien osoitukseksi annettavien ja annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo ja uusiminen tulisi tapahtua mahdollisimman joustavassa ja sujuvassa menettelyssä sekä viranomaisten että tilapäistä suojelua saavien itsensä näkökulmasta. Tavoitteena on, että muutokset soveltuvat sekä Ukrainan tilanteen johdosta annettavaan tilapäiseen suojeeluun, että muihin tulevaisuuden mahdollisiin tilapäisen suojelun tilanteisiin.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tilapäistä suojelua saavan henkilön oleskeluluvan voimassaoloaika määräytyisi suoraan lain nojalla kulloinkin voimassa olevan valtioneuvoston tilapäistä suojelua koskevan päätöksen voimassaolon mukaisesti. Valtioneuvosto voisi kuitenkin päättää yleisistunnossa, että tiettyjen väestöryhmien oleskeluluvat päättyisivät tätä aiemmin silloin, kun tilapäisen suojelun antaminen näille henkilöille perustuu jäsenvaltion omaan kansalliseen päätökseen. Näin ollen valtioneuvosto voisi päätöksellään päättää oleskeluluvan voimassaolon niiden Ukrainasta paenneiden sellaisien kolmansien maiden kansalaisten osalta, jotka eivät ole ukrainalaisten perheenjäseniä tai jotka oleskelivat Ukrainassa muun syyn kuin kansainvälisen suojelun tai pysyvän oleskeluluvan vuoksi.

Oleskelulupien osoitukseksi annettujen oleskelulupakorttien voimassaolo jatkuisi suoraan lainnojjalla oleskeluluvan koko voimassaolon ajan.

Tilapäisen suojelun kolmen vuoden enimmäiskestosta luovuttaisiin mutta oleskeluluvat jatkuvat tilapäisinä myös kolmen vuoden jälkeen. Myös oleskelulupa, joka myönnetään poissulkemislausekkeita sovellettaessa, jatkuisi tilapäisenä kolmen vuoden jälkeen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Oleskelulupien jatkamista koskevasta menettelystä ja oleskelulupakorttien uusimisesta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset kohdistuisivat Maahanmuuttovirastoon.

Suomessa tilapäistä suojelua on esityksen antamishetken mennessä jätetty noin 75 000 hakemusta. Tilapäiseen suojeeluun perustuvalla tilapäisellä oleskeluluvalla Suomessa oleskelee noin 46 000 ulkomaalaista. Loppujen arvioidaan palanneen takaisin Ukrainaan tai siirtyneen muualle unionin alueelle.

Tilapäisen suojelun tilanteissa ulkomaalaislaissa säädetty tavanomainen jatkolupamenettely, joka perustuu hakijan itsensä vireille laittamaan hakemukseen sekä hallintomenettelyssä tehtävään Maahanmuuttoviraston yksittäistä hakemusta koskevaan päätökseen aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia. Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2024 annetun sisäministeriön asetuksen (1205/2023) 4 §:n 2 kohdan mukaan uusi määräaikaista oleskelulupaa tilapäisen suojelun perusteella koskeva hakemus on maksuton. Vaikka noin 46 000:n tilapäistä suojelua saavan henkilön oleskeluluvan voimassaolon jatkumisesta suoraan lain nojalla seuraava tarve päivittää tiedot ulkomaalaisasioiden asiainkäsittelyjärjestelmään (jäljempänä UMA-

järjestelmä) ja oleskelulupakorttien uusimisesta hakemuksesta syntyy joka tapauksessa kustannuksia, nyt ehdotetulla tavalla vältettäisiin ne kustannukset, jotka aiheutuisivat Maahanmuuttovirastolle tilapäistä suojelua saavien tavanmukaisten jatkolupahakemusten käsittelystä ja sen yhteydessä oleskeluluvan osoitukseksi annettavien oleskelulupakorttien uusimisesta kaikissa tilanteissa. Ehdotus on siten kokonaistaloudellisesti kustannustehokkain tapa jatkaa tilapäistä suojelua saavien oleskelulupien voimassaolo direktiivin edellyttämällä tavalla tilanteessa, jossa tilapäisen suojelun soveltamisalaan kuuluvan henkilön osalta ei sisälly harkintavaltaa luvan myöntämisen suhteen.

Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2025 annettavassa sisäministeriön asetuksessa on mahdollista päättää tilapäisen suojelun nojalla annettavan oleskeluluvan osoitukseksi annettavan oleskelulupakortin maksullisuudesta jatkossa.

Tilapäisen suojelun enimmäiskesto ja tilapäisen suojelun väliaikaisuutta koskevalla muutoksella ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia. Suomi on joka tapauksessa sitoutunut antamaan tilapäistä suojelua Euroopan unionissa päätetyn mukaisesti.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen vaikutukset kohdentuvat viranomaisista pääsääntöisesti Maahanmuuttoviraston toimintaan. Tilapäisen suojelun perusteella jo myönnettyjen oleskelulupien voimassaolon jatkuminen ja jo annettujen oleskelulupakorttien uusiminen mahdollisimman joustavassa ja sujuvassa menettelyssä on perusteltua viranomaisen näkökulmasta. Väliaikainen 110 a § on varmistanut menettelyn sujuvuuden ja tehokkuuden ja nyt ehdotettava vastaava mutta luonteeltaan pysyvä muutos ulkomaalaislain sääntelyyn varmistaisi tämän myös jatkossa.

Ehdotettu menettelytapa oleskeluluvan jatkamisen ja oleskelulupakortin uusimisen suhteen ei edellytä muutoksia voimassaolevaan menettelyyn tilapäistä suojelua koskevien hakemusten käsittelystä. Oleskelulupien ja oleskelulupakorttien jatkettu voimassaolo kirjattaisiin nykyistä vastaavasti UMA-järjestelmään tehtävillä ”ajoilla”. Tilapäistä suojelua saavalle henkilölle ilmoitetaan oleskeluluvan voimassaolon jatkumisesta.

Kun oleskelulupakortteja ei uusita viranomaisen aloitteesta oleskeluluvan jatkamisen kirjaamisen UMA-järjestelmään yhteydessä, uuden oleskelulupakortin saisi hakemuksesta, kuten nytkin. Ei olisi perusteltua lähettää uutta korttia kaikille tilapäistä suojelua saaville ilman henkilön omaa hakemusta, koska osa tilapäistä suojelua saavista henkilöistä on poistunut maasta joko kotimaahansa tai muualle EU-alueelle ja kaikki tilapäisen suojelun saajat, erityisesti esimerkiksi lapset, eivät uutta korttia tarvitse. Kortin uusimisesta aiheutuvat kustannukset huomioiden tämä on painava peruste nyt valitulle menettelytavalle. Kortin uusiminen hakemuksesta tapahtuisi joko sähköisesti Enter Finlandin kautta tai asioimalla Maahanmuuttoviraston palvelupisteellä. Mikäli tilapäistä suojelua saava ei hae uutta oleskelulupakorttia, on hänen oleskelulupakorttiinsa merkitty voimassaolopäivä vanhentunut. Poliisilla ja rajavartiolaitoksella on ulkomaalaislain mukaista ulkomaalaisvalvontaa suorittaessaan kuitenkin mahdollisuus tarkistaa henkilön oleskeluluvan ja oleskelulupakortin voimassaolo suoraan UMA-järjestelmästä. Näin tekevät myös muut viranomaiset, jotka tarvitsevat tietoa henkilön maassa oleskelun perusteesta ja keston kuten esimerkiksi Verohallinto ja Kela. Tiedottamalla tehokkaasti tilapäisen suojelun jatkumisesta asianomaiset viranomaiset ja yksityisen sektorin toimijat saavat ajantasaisia tietoja oleskelulupakorttien voimassaolosta ja oleskelulupien jatkumisesta.

Tilapäisen suojelun keston enimmäisaikaan ja väliaikaisuuteen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan vaikutuksia viranomaistoimintaan.

Myöskään ehdotettu muutos siitä, että tilapäistä suojelua saaneet oleskelisivat jatkossa aina tilapäiselläluvalla Suomessa, ei arvioida vaikuttavan viranomaistoimintaan. Siirtyminen jatkuvalla oleskeluluvalla mahdollistaisi pidempien oleskelulupien myöntämisen, mutta käytännössä Suomi on sidottu unionitasolla tehtäviin ratkaisuihin tilapäisen suojelun kulloisestakin voimassaoloajasta. Tilapäisen suojelun luonne huomioiden ei ole todennäköistä, että suojelua annettaisiin kerralla kovin pitkäksi ajaksi.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomi on sitoutunut muiden unionin jäsenvaltioiden tavoin antamaan neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä määritetyille ryhmälle tilapäistä suojelua ja sen osoitukseksi oleskeluluvan. Neuvoston 25.6.2024 antaman täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2024/1836 mukaisesti tilapäistä suojelua on annettava 4.3.2026 saakka. Tilapäisen suojelun perusteella myönnetty oleskeluluvat ovat 110 a §:n nojalla voimassa siihen asti. Esityksen antamishetkellä Suomessa oleskelee arviolta 46 000 tilapäistä suojelua saavaa henkilöä. Ehdotettujen muutosten seurauksena neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä mainitut ryhmät voivat jatkaa oleskeluaan Suomessa sujuvasti ja ilman mahdollisia katkoja oleskeluluvan voimassaolossa. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että oikeustila ei muodostu epäselväksi, koska tilapäiseen suojeluun neuvoston päätöksen perusteella oikeutetun henkilön oikeudet perustuvat suoraan Euroopan unionin lainsäädäntöön eikä kansallisen oleskeluluvan luvan mahdollinen päättymisen hakemuksen tekemättä jättämisen seurauksen lähtökohtaisesti vaikuttaisi niihin. Henkilö olisi tällöinkin oikeutettu esimerkiksi vastaanottopalveluihin. Yhteiskunnan kannalta voidaan myös arvioida olevan tarkoituksenmukaista, että Maahanmuuttoviraston ei tarvitse suunnata huomattavaa määrää voimavaroja tilapäistä suojelua saavien oleskelulupien uusimiseksi tilanteessa, jossa oikeus suojeluun ja velvollisuus antaa oleskelulupa perustuu suoraan Suomea velvoittavaan unionin lainsäädäntöön, eikä erillistä lupa-harkintaa luvan jatkamisen osalta tehdä.

Valtioneuvoston 7.9.2023 tekemässä päätöksessä (936/2023) todettu väestöryhmä, joka käsittää noin 200 ulkomaalaista, ei jatkossa saisi tilapäistä suojelua. Koska kyse on henkilöistä, jotka ovat oleskelleet Ukrainassa muun kuin kansainvälisen suojelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla eli esimerkiksi opiskelun tai työnteon perusteella, ei yhteiskunnan näkökulmasta ole perusteltua tarjota heille suojelua, jos tarvetta suojelulle ei ole. Henkilöillä on sodan alkupisteestä poiketen ollut jo pitkään mahdollisuus tehdä oleskeluoikeuteensa ja kotimaahan paluuseen liittyviä järjestelyjä, mukaan lukien mahdollisuus hakea unionin alueella oleskelulupaa. Jos henkilö katsoo, ettei hän voi palata kotimaahansa, hänen on mahdollista jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus ja saada suojelun tarpeensa tutkittua turvapaikkamenettelyssä. Lähtökohtana näiden henkilöiden osalta on paluu kotimaahan, jos tavanomaiset edellytykset oleskella unionin alueella eivät täyty. Näillä henkilöillä ei ole perusteita olettaa voivansa saada tilapäistä suojelua ja jäädä unionin alueelle sen turvin.

Kyseisen väestöryhmän oleskelulupien voimassaolo päättyisi valtioneuvoston päätöksessään määrittämänä ajankohtana. Yhteiskunnan näkökulmasta on erityisen tärkeää tiedottaa mahdollisimman kattavasti mitkä ryhmät ovat jatkossa tilapäisen suojelun piirissä.

4.2.4 Vaikutukset tilapäistä suojelua Suomessa saaviin henkilöihin

Suomi on velvoitettu antamaan tilapäistä suojelua neuvoston täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti. Neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä mainituilla väestöryhmillä on oikeus tilapäiseen suojeluun. Tilapäinen suojelu jatkuisi ehdotuksessa esitetyin tavoin ilman suojelua saavan henkilön omaa toimintaa. Suojelu päättyisi edelleen kaikilta henkilöiltä samaan aikaan. Kuten nykyisin, joissain tilanteissa luvat olisivat eri mittaisia riippuen siitä, milloin sitä on haettu ja lupa

myönnetty. Laajakaan tiedottaminen tarpeesta hakea jatkolupaa ei takaisi sitä, että kaikki Suomesta tilapäistä suojelua saavat olisivat näin tehneet. Nyt ehdotetun nojalla henkilön oma toiminta tai toimimattomuus ei vaikuttaisi oleskeluluvan, joihin he ovat oikeutettuja ja jotka Suomi on sitoutunut heille myöntämään, voimassaoloon. Laki hälventäisi tilapäistä suojelua saavien huolta luvan pituudesta ja siitä, miten heidän tulee toimia oleskeluluvan jatkumiseksi. Näin myös vältettäisiin se, että nyt tilapäistä suojelua saavat hakisivat tilanteestaan epätietoisina varmuuden vuoksi kansainvälistä suojelua.

Uutta oleskelulupakorttia päivitetyn voimassaolotiedon voisi hakea oleskeluluvan voimassaolon jatkuttua. Mahdollisuudesta hakea uutta oleskelulupakorttia tulisi tiedottaa tilapäistä suojelua saavia. Uusi oleskelulupakortti ei olisi välttämätön mutta mikäli henkilö tarvitsisi uuden kortin, hänen olisi mahdollista se saada.

Tilapäiseen suojeluun perustuvan oleskeluluvan jatkuminen tilapäisenä oleskelulupana vaikuttaisi siten, että henkilö ei saisi kolmen vuoden maassa oleskelun jälkeen jatkuvaa oleskelulupa. Niissä tilanteissa, joissa ulkomaalaisen Suomessa oleskelu perustuisi tilapäiseen suojeluun, hän oleskelisi Suomessa aina tilapäisellä oleskeluluvalla. Tämän johdosta tilapäistä suojelua saavan ei olisi lainkaan mahdollista saada pysyvää oleskelulupaa tilapäisen suojelun perusteella. Pysyvän oleskeluluvan edellytyksenä on oleskelu jatkuvalla oleskeluluvalla.

Muilta osin tilapäisellä oleskeluluvalla jatkamisen vaikutukset olisivat pieniä. Muutoksella ei olisi suoria vaikutuksia oleskeluluvan kestoan, koska tilapäisen suojelun voimassaolo olisi sidottu valtioneuvoston päätökseen, joka käytännössä lienee pääsääntöisesti sidottu neuvoston päätöksessään päättämään tilapäisen suojelun kestoan. Oleskelulupa tulisi myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ajaksi. Oleskeluluvan jatkuminen tilapäisenä ei vaikuttaisi suojelua saavan työnteko-oikeuteen, koska tilapäistä suojelua saavan työnteko-oikeudesta säädetään erikseen. Kotikunnan määräytymisessä on pieni ero sen suhteen, onko henkilön oleskelulupa luonteeltaan tilapäinen vai jatkuva. Tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien kotikunnan määräämisessä toteutetaan aina tapauskohtaista harkintaa kotikuntalain (201/1994) mukaisesti. Käytännössä kotikuntaa hakeneiden tilapäistä suojelua saaneiden henkilöiden kotikunnan määräämisessä ei kuitenkaan ole ilmennyt haasteita siten, että suojelua saaneille ja kotikuntaa hakeneille ei olisi määrätty kotikuntaa oleskeluluvan lajin vuoksi. Kun henkilö siirtyy asumaan kuntaan, hänen etuuksiaan ja palveluitaan järjestävänä tahona toimii hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Laissa toimeentulotuesta (1412/1997) säädetään Suomessa vakituiseksi oleskelevan henkilön toimeentulosta. Toimeentulolain mukaan oleskelun vakituisuudella, jonka voidaan katsoa olevan osin sidoksissa oleskeluluvan lajiin, voidaan arvioida olevan merkitystä esimerkiksi myönnettäessä toimeentulotukea tai harkinnanvaraista toimeentulotukea. Jatkuvalla oleskeluluvalla oleskelevilla on oikeus toimeentulotukeen, kun taas tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien kohdalla toteutetaan tapauskohtaista harkintaa. Yksilön näkökulmasta tarkasteltavaksi tulevat myös monet arkielämään liittyvät palvelut ja etuudet, mikäli oleskelu perustuisi jatkossa aina tilapäiselle oleskeluluvalla. Lähtökohtaisesti voidaan kuitenkin arvioida, että oleskeluluvan lajia olennaisempaa on voimassa oleva oleskeluoikeus ja henkilöllisyysasiakirja.

Tilapäiselle oleskeluluvalla jatkamisen johdosta tilapäistä suojelua saavalla ei olisi mahdollisuutta saada kansalaisuutta, joka edellyttää oleskelua jatkuvalla oleskeluluvalla. Jos henkilö myöhemmin saisi kansalaisuuden mahdollistavan jatkuvan oleskeluluvan muulla kuin tilapäisen suojelun perusteella, kansalaisuuden asumisaikaedellytyksen täyttymiseen lasketaan vain puolet tilapäisellä oleskeluluvalla tapahtuneesta oleskelusta.

Niiden valtioneuvoston 7.9.2023 antamassa päätöksessä 936/2023 määrittämän väestöryhmän kolmansien maiden kansalaisia, jotka eivät ole Ukrainan kansalaisia, mutta jotka oleskelivat

Ukrainassa tilapäisellä oleskeluluvalla ennen 4.3.2022, osalta tilapäinen suojelu olisi mahdollista lakkauttaa valtioneuvoston päätöksellä valtioneuvoston määrittämänä ajankohtana lain voimaantulon 5.3.2025 jälkeen. Kyse on noin 200 ulkomaalaisen ryhmästä, jotka olivat oleskelleet Ukrainassa esimerkiksi työhön tai opiskeluun perustuvalla tilapäisellä oleskeluluvalla. Mikäli ryhmään kuuluva henkilö jäisi oleskelemaan Suomeen ilman oleskeluoikeutta ja esittäisi vanhentuneen oleskelulupakorttinsa tavoitellakseen hyötyä tai harhauttaakseen, voitaisiin hänen katsoa syyllistyneen ulkomaalaisrikkomukseen ulkomaalaislain 185 §:ssä säädetyn mukaisesti. Epäselvyyksien ja väärinkäytösten välttämiseksi on riittävästi ja ajantasaisesti tiedotettava niitä henkilöitä, joiden osalta tilapäinen suojelu lakkaa, heidän oikeuksista ja velvollisuuksistaan.

4.2.5 Vaikutukset poissuljentaperusteiden (89 §) nojalla Suomessa oleskeleviin

Muutos koskien poissuljentaperusteisten oleskelulupien oleskeluluvan lajin osalta tarkoittaisi sitä, että kolmen vuoden tilapäiselle oleskeluluvalla tapahtuvan oleskelun jälkeen oleskelulupa jatkuisi jatkossakin jatkuvan sijaan tilapäisenä oleskelulupana. Kyse on vakaviin rikoksiin syyllistyneistä henkilöistä, joiden osalta lähtökohtana on paluu kotimaahan eikä kotouttaminen Suomalaiseen yhteiskuntaan.

Muutoksella on vaikutuksia oleskeluluvan voimassaoloajan enimmäiskeston. Lisäksi oleskeluluvan tilapäisyyden johdosta henkilö ei jatkossa voisi 89 §:n nojalla myönnetyn luvan perusteella saada lainkaan pysyvää oleskelulupaa eikä kansalaisuutta. Jos henkilö myöhemmin saisi kansalaisuuden mahdollistavan jatkuvan oleskeluluvan muulla perusteella, kansalaisuuden asumisaikaedellytyksen täyttymiseen lasketaan vain puolet tilapäisellä oleskeluluvalla tapahtuneesta oleskelusta.

Muutoksella olisi vaikutuksia ulkomaalaisen työnteko-oikeuteen kolmen vuoden oleskelun jälkeen. Toisin kuin 89 §:n nojalla myönnetyllä tilapäisellä oleskeluluvalla, jatkuvalla oleskeluluvalla oleskelevalla henkilöllä on rajoittamaton työnteko-oikeus. Näin ei jatkossa enää olisi.

Kotikunnan määräämisen osalta poissuljentatapaukset olisivat jatkossa samassa tilanteessa kuin tilapäisen suojelun perusteella Suomessa oleskelevat. Tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien kotikunnan määräämisessä tehdään aina tapauskohtaista harkintaa kotikuntalain (201/1994) mukaisesti. Esityksen valmistelussa ei kuitenkaan ilmennyt sellaisia tapauksia, joissa oleskeluluvan laji olisi estänyt kotikunnan määräämisen. Kun henkilö siirtyy asumaan kuntaan, hänen etuuksiaan ja palveluitaan järjestävänä tahona toimii hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos. Laissa toimeentulosta (1412/1997) säädetään Suomessa vakituisesti oleskelevan henkilön toimeentulosta. Toimeentulolain mukaan oleskelun vakituisuudella, jonka voidaan katsoa olevan osin sidoksissa oleskeluluvan lajiin, voidaan arvioida olevan merkitystä esimerkiksi myönnettäessä toimeentulotukea tai harkinnanvaraista toimeentulotukea. Jatkuvalle oleskeluluvalla oleskelevilla on oikeus toimeentulotukeen, kun taas tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien kohdalla toteutetaan tapauskohtaista harkintaa.

Ehdotetun muutoksen myötä oleskeluluvan edellytysten arviointi tulisi arvioitavaksi säännöllisemmin. Muutoksen ei kuitenkaan arvioida lisäävän Maahanmuuttoviraston työmäärää merkittävästi huomioiden, että 89 §:n nojalla uusia oleskelulupia myönnetään vuositasolla noin 5-20 tapauksessa. Ulkomaalaislakiin ollaan esittämässä lisäyksiä poissuljentaperusteisiin (29/2024 vp). Muutosten arvioidaan mahdollisesti lisäävän poissuljentatapauksien määrää maltillisesti.

4.2.6 Vaikutukset tietojärjestelmiin

Esityksellä ei ole vaikutuksia tietojärjestelmiin.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Ulkomaalaislain mukainen jatkolupamenettely

Väliaikaiseksi poikkeukseksi säädetyn 110 a §:n voimassaolon päättyminen merkitsee, että ulkomaalaislain mukaisen jatkolupamenettely ulkomaalaislain 54 §:n mukaisesti tulisi sovellettavaksi. Ulkomaalaislain mukainen jatkolupamenettely vaatisi tilapäistä suojelua saavilta henkilöiltä itseltään hakemusmenettelyn käynnistämistä oleskeluluvan umpeutuessa. Tämä tarkoittaisi usean kymmenen tuhannen jatkolupahakemuksen käsittelyä samanaikaisesti. Uusittavien oleskelulupien suuri määrä merkitsisi sitä, että viraston tulisi suunnata lupamenettelyyn merkittävä määrä henkilövoimavaroja. Velvollisuus antaa suojelua ja oleskelulupa perustuvat velvoitetaan Euroopan unionin lainsäädäntöön. Maahanmuuttovirastolla ei ole tarvetta suorittaa erillistä lupaharkintaa jatkoluvan myöntämisessä. Oikeustila muodostuisi epäselväksi, koska tilapäiseen suojeluun neuvoston päätöksen perusteella oikeutetun henkilön oikeudet perustuvat suoraan Euroopan unionin lainsäädäntöön eikä kansallisen oleskeluluvan mahdollinen päättyminen sen johdoista, että henkilö ei hae oleskeluluvallaanjatkoa siten lähtökohtaisesti vaikuttaisi niihin. Perusteita tavanomaisen jatkolupamenettelyn käyttämiselle tilapäisen suojelun tilanteissa ei löytynyt.

5.1.2 Oleskelulupakorttia koskevat vaihtoehdot

Esityksen valmistelussa arvioitiin useita vaihtoehtoisia malleja oleskelulupakorttien uusimiselle.

Ensimmäiseksi tarkasteltiin mallia, jossa oleskelulupakortin uusiminen säädettäisiin maksulliseksi. Valmistelussa todettiin, että vaikka kortin maksullisuus olisi kustannussyistä perusteltua, niin ei kortin uusimisen maksullisuudesta ole tarkoituksenmukaista säätää tässä esityksessä, koska oleskelulupien ja -korttien maksullisuudesta säädetään Sisäministeriön asetuksessa Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta. Maksuasetus vuodelle 2025 valmistellaan sisäministeriössä erikseen syksyn 2024 aikana.

Toisena vaihtoehtona arvioitiin mallia, jossa kortin uusiminen olisi rajattu vain tiettyihin tilanteisiin, kuten jos henkilö kadottaisi korttinsa. Vaihtoehtoa ei kuitenkaan pidetty toteuttamiskelpoisena, sillä kortin uusimisen rajoittamisen katsottiin olevan tilapäisen suojelun direktiivistä johtuvien velvoitteiden ja yksilön oikeuksien näkökulmasta mahdollisesti ongelmallinen. Haasteena pidettiin myös sellaisten tilanteiden tunnistamista, jossa uusi kortti poikkeuksellisesti voitaisiin myöntää sekä Maahanmuuttovirastolle kortin uusimiseen liittyvästä tapauskohtaisesta harkinnasta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Kolmannessa vaihtoehdossa arvioitiin mallia, jossa kortille määriteltäisiin enimmäisvoimassaoloaika oleskeluluvan kestosta riippumatta, esimerkiksi viisi vuotta. Näin välttyttäisiin siltä, että kortteja tulisi huomattava määrä uusittavaksi joka kerta oleskelulupien voimassaolon jatkamisen yhteydessä. Vaihtoehtoa ei kuitenkaan pidetty toimivana esimerkiksi siitä syystä, että ulkomaalaislain mukaisesti oleskelulupakortin voimassaolo on lähtökohtaisesti sidottu oleskeluluvan voimassaoloon. Kyseessä olisi uudenlainen tilanne, jonka mahdollisista hyödyistä huolimatta vaikutusten arviointiin ei valmistelussa ollut riittävästi aikaa. Kortin voimassaolon huomattava pituus voisi aiheuttaa haasteita erityisesti tilanteessa, jossa tilapäistä suojelua ei enää jatkettaisi, mutta useilla kymmenillä tuhansilla olisi hallussaan oleskelulupakortti, johon merkitty voimassaoloaika ei olisi vielä päättynyt.

Neljäntenä vaihtoehtona harkittiin sitä, voisiko oleskeluluvan osoitukseksi antaa jonkin muun todistuksen tai asiakirjan. Vaihtoehtoa ei pidetty mahdollisena huomioiden asetus oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta (EY/1030/2002). On kuitenkin tiedossa, että esimerkiksi Alankomaissa tilapäistä suojelua saaneille henkilöille annetaan todistukseksi paperinen asiakirja oleskelulupakortin sijaan. Alankomaissa tilapäistä suojelua saaneille ei kuitenkaan myönnetä oleskelulupaa, vaan heidän oleskeluoikeutensa perustuu suoraan tilapäisen suojelun asemaan.

5.1.3 Tilapäisen oleskelun enimmäiskeston pidentäminen

Valmistelussa on arvioitu vaihtoehtoa, jossa tilapäisen suojelun enimmäisaika olisi jatkossakin määritelty laissa, mutta sitä olisi välttämätöntä nostaa nykyisestä kolmesta vuodesta, kun kolme vuotta tulee täyteen 4.3.2025. Valmistelussa on kuitenkin arvioitu, että kansallinen enimmäisaika ei toisi lisäarvoa, sillä unionin jäsenvaltioiden on direktiivin mukaan myönnettävä oleskelulupa tilapäistä suojelua saaville henkilöille suojelun ajaksi ja annettava tästä asiakirjat tai muut vastaavat todisteet. Myös Suomi on siten velvoitettu antamaan tilapäistä suojelua sen mukaan ja niin kauan kuin tilapäisen suojelun jatkamisesta unionin tasolla neuvoston päätöksellä linjataan. Mahdollinen kansallisesti valittu enimmäisvuosimäärä tarkoittaisi käytännössä vain sitä, että kyseisen enimmäisvuosimäärän täytyessä kansallista lainsäädäntöä olisi välttämätöntä jälleen muuttaa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Velvoite antaa oleskelulupa koko tilapäisen suojelun ajaksi sitoo kaikkia direktiiviä soveltavia jäsenvaltioita. Direktiivissä tai neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä ei kuitenkaan säädetä oleskeluluvan myöntämistä tai uusimista koskevasta menettelystä. Luvan myöntämistä ja uusimista koskevaan menettelyyn sovelletaan näin ollen pelkästään kansallista lainsäädäntöä.

Jäsenvaltioiden oleskeluluvan myöntämistä ja voimassaoloa koskevat säännökset heijastavat aina niiden omaa hallintokäytäntöä ja viranomaisten välistä toimivallanjakoa. Tiedot eivät tästä syystä ole suoraan vertailukelpoisia keskenään, eikä yhdessä maassa valittu menettely ole käytännössä suoraan sovellettavissa toisessa jäsenvaltiossa.

Ruotsissa tilapäiseen suojeluun perustuvat oleskeluluvat myönnetään 4.3.2026 saakka. Kun oleskeluluvan voimassaolon päätyminen lähenee, tilapäistä suojelua saaville henkilöille lähetetään tieto siitä, miten toimia luvan jatkumiseksi. Tilapäisen suojelun saajan tulee ilmoittaa halukkuutensa jatkaa (*apply for extension, ansökt om förlängning*) tilapäisen suojelun saajana annettuun määräaikaan mennessä. Tilapäisen suojelun jatkamista koskeva päätös lähetetään henkilölle postitse. Suojelun jatkamista koskevan päätöksen yhteydessä henkilölle myönnetään uusi oleskelulupakortti. Mikäli henkilön biometriset tunnisteet ovat ajantasaiset, oleskelulupakortti luodaan heti päätöksen jälkeen ja lähetetään henkilölle postitse. Jos suojelua saava henkilö ei tee ilmoitusta annetussa määräajassa, tulee hänen vireyttää uusi tilapäistä suojelua koskeva hakemus. Jos henkilö ei tee ilmoitusta määräaikaan mennessä eikä vireytä uutta hakemusta, voidaan hänen vastaanottopalvelunsa lakkauttaa. Niin ikään työnteko-oikeus on voimassa vain, jos päätös jatkoluvasta on tehty. Tilapäinen suojelu ei lähtökohtaisesti luo edellytyksiä pysyväisluonteiselle oleskelulle. Tilapäiseen suojeluun perustuvalla luvalla Ruotsissa oleskelevien henkilöiden oleskelulupa ei kolmen vuoden maassaolon jälkeen luo mahdollisuuksia hakea jatkuvaa oleskelulupaa.

Tanskan osalta on huomioitava, että tilapäisen suojelun antamista koskeva direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskassa. Tanska ei siten myöskään ole osallistunut neuvoston täytäntöönpanopäätöksen tekemiseen eikä päätös sido Tanskaa. Tanska on säätänyt kansallisesti tilapäisen suojelun myöntämisestä erityislaililla (*Special Act, Særloven*). Tanskassa tilapäistä

suojelua saaneille henkilöille myönnetään kansallisen lainsäädännön nojalla tilapäinen oleskelulupa. Tanskassa on vireillä tilapäisen suojelun kesto koskeva lakiesitys, joka on tarkoitus esitellä parlamentille lokakuussa 2024. Lakiesityksessä ehdotetaan, että tilapäiseen suojeluun perustuvia oleskelulupien kesto jatkettaisiin 17.3.2026 saakka. Tilapäiseen suojeluun perustuvien oleskelulupien jatkaminen ei edellytä toimenpiteitä suojelua saavalta henkilöltä. Oleskelulupia jatketaan viran puolesta ja suojelua saaville ilmoitetaan joko sähköisesti tai postitse suojelun jatkumisesta. Oleskeluluvan jatkamisen yhteydessä suojelua saaville myönnetään uusi oleskelulupakortti. Oleskelulupakortin uusimisessa hyödynnetään hakemuksen yhteydessä aiemmin otettuja biometrisia tunnistuksia. Tilapäisen suojelun nojalla tapahtuvan oleskelun ei katsota täyttävän kesto osalta pysyväisluonteisen luvan edellytysten täyttymistä. Tilapäinen suojelu ei siis lähtökohtaisesti luo edellytyksiä pysyväisluonteiselle oleskeluluvulle.

Norja ei ole Euroopan unionin jäsen eikä tilapäisen suojelun antamista koskeva direktiivi siten sido sitä tai tule sovellettavaksi. Norja on säätänyt tilapäisen suojelun antamisesta kansallisesti. Tilapäiseen suojeluun perustuvaa oleskelulupaa jatketaan viranomaisten toimesta eikä se vaadi tilapäistä suojelua saavalta toimenpiteitä. Uuden luvan myöntämisen yhteydessä henkilölle myönnetään uusi oleskelulupakortti. Tilapäistä suojelua voidaan myöntää Norjassa vuodeksi kerrallaan enintään kolmen vuoden ajan. Kun tilapäisen suojelun saaja on oleskellut maassa 3 vuotta voivat he hakea tilapäistä oleskelulupaa. Tilapäisen oleskeluluvan perusteella henkilölle voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa, kun henkilö on oleskellut ensin tilapäisellä oleskeluluvalla Norjassa yhteensä viisi vuotta. Tilapäisen suojelun perusteella Norjassa oleskelevat voivat siis tällä hetkellä 8 vuoden maassa oleskelun jälkeen hakea pysyvää oleskelulupaa. Norjan hallitus on esittänyt lainsäädäntöä muutettavaksi enimmäiskeston osalta ja tilapäisen suojelun enimmäiskestoksi on tarkoituksena säätää yhteensä 5 vuotta. Syyskuussa 2024 Norja ilmoitti jatkossa käsittelevänsä tilapäistä suojelua hakevien henkilöiden hakemukset turvapaikkasäännönsä mukaisesti soveltaen tapauskohtaista harkintaa, mikäli henkilö on kotoisin sellaiselta Ukrainan alueelta, jonka Norjan Maahanmuuttovirasto on arvioinut turvalliseksi.

Saksassa tilapäisen suojelun hakijoille myönnetään tilapäinen oleskelulupa. Voimassaolevan kansallisen lainsäädännön mukaan tilapäistä suojelua koskeva oleskelulupa myönnetään vuodeksi kerrallaan ja sitä voidaan myöntää yhteensä kolmeksi vuodeksi. Tilapäisen oleskeluluvan saaneille henkilöille annetaan oleskeluluvan osoitukseksi oleskelulupa-asiakirja (*provisional residence document, Abbildung einer amtlichen Fiktionsbescheinigung*). Tilapäistä suojelua saaneiden ei tarvitse erikseen hakea oleskeluluvallensa jatkoa, vaan suojelun jatkaminen tapahtuu viran puolesta.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta:

Lausunnoissa..

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausuntokierrokselle ajalle 16.10.2024 - 6.11.2024. Kolmen viikon lausuntoaika oli aikataulusyistä merkittävästi tavanomaista lyhyempi.

7 Säännökohtaiset perustelut

35 §. *Tunnistaminen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä.* Tässä esityksessä 113 §:n 2 momenttiin tehtävän muutoksen johdosta oleskelulupa poissulkemislausekkeita sovellettaessa (89 §) ja tilapäisen suojelun perusteella (110 §) olisi jatkossa aina tilapäinen eikä näillä perusteilla olisi siten mahdollista saada pysyvää oleskelulupaa. Tämän johdosta pykälän 3 momentista poistettaisiin viittaukset 89 ja 110 §:iin.

109 §. *Tilapäinen suojele*. Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus siihen, että tilapäisen suojelelun antaminen edellyttää, että suojelelun tarve voidaan arvioida lyhtyaikaiseksi. Komission nykyisen tulkinnan mukaan tilapäisen suojelelun direktiivi ei rajaa tilapäisen suojelelun kestoa yhteensä enintään kolmeen vuoteen, kuten tähän asti on tulkittu. Tämän johdosta momentista myös poistettaisiin virheellisesti täytäntöönpanutuna säännös tilapäisen suojelelun kolmen vuoden enimmäiskestosta. Suomi on sitoutunut antamaan tilapäisen suojelelun direktiivin mukaista tilapäistä suojelelun niin kauan kuin neuvosto täytäntöönpanopäätöksessään määrittää tilapäisen suojelelun kestoksi. Kansallinen rajoitus tilapäisen suojelelun enimmäiskestoon on merkityksetön.

110 §. *Oleskeluluvan myöntäminen tilapäisen suojelelun perusteella*. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että tilapäisen oleskeluluvan yhden vuoden enimmäiskestoa koskeva säännös korvattaisiin säännöksellä, jonka mukaan tilapäinen oleskelulupa on voimassa siihen asti kuin kulloinkin sovellettava 109 §:n 2 momentissa säädetty valtioneuvoston päätös on voimassa. Muutos koskisi siten tilapäisen suojelelun nojalla myönnettävän oleskeluluvan pituutta. Sääntely vastaisi lähtökohdaltaan väliaikaisen 110 a §:n sääntelyä. Säännös koskisi sekä tilannetta, jossa henkilölle on ennen lain voimaantuloa myönnetty oleskelulupa tilapäisen suojelelun perusteella ja kyse on oleskeluluvan jatkamisesta, että tilannetta, jossa henkilölle lain voimaantulon jälkeen myönnetään tilapäisen suojelelun perusteella ensimmäinen oleskelulupa ja tämän jälkeen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan. Kaikkien tilapäisen suojelelun nojalla myönnettujen oleskelulupien päättymispäivä olisi aina sama. Käytännössä valtioneuvoston päättämä tilapäisen suojelelun voimassaolo olisi useimmiten sidottu neuvoston päätökseen asiassa.

Momenttia muutettaisiin myös siten, että siihen lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voi päättää yleisistunnossa, että niiden väestöryhmien, joiden tilapäinen suojelelun perustuu kansalliseen harkintaan, oleskeluluvat päättyvät tätä aiemmin. Tilapäisen suojelelun direktiivin perusteella neuvosto päättää täytäntöönpanopäätöksellään henkilöryhmästä, joihin tilapäistä suojelelun sovelletaan ja jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet oleskelulupien myöntämiseksi tilapäistä suojelelun saaville henkilöille koko suojelelun ajaksi. On mahdollista, että neuvosto päättää, että jäsenvaltiot voivat soveltaa päätöstä myös muihin henkilöihin. Suomessa tämän päätöksen tekee 109 §:n nojalla valtioneuvosto päättäessään yleisistunnossa väestöryhmästä, jolle tilapäistä suojelelun voidaan antaa, sekä ajanjaksosta, jolloin oleskelulupia tilapäisen suojelelun perusteella voidaan myöntää. Sikäli kuin tilapäisen suojelelun antaminen näille henkilöille perustuu jäsenvaltion omaan kansalliseen harkintaan, valtioneuvoston olisi vastaavasti voitava päättää tällaisen väestöryhmän tilapäisen suojelelun päättymisestä aiemmin. On mahdollista, että tilapäisen suojelelun tilanteen alkuvaiheessa valtioneuvosto päättää tilapäisen suojelelun antamisesta laajemmin, mutta tarve väestöryhmän supistamiselle ilmenee tilanteen jatkuessa, kun henkilöt voivat tehdä järjestelyitä palatakseen kotimaahansa tai hakeakseen unionin alueelta oleskelulupaa. Valtioneuvosto voi 109 §:n perusteella koska tahansa tehdä uuden päätöksen väestöryhmän osalta, jonka johdosta tilapäistä suojelelun ei enää myönnetä kyseiseen väestöryhmään kuuluville uusille tilapäisen suojelelun hakijoille. Sen sijaan siltä osin, kun on kyse tilapäistä suojelelun jo saavista henkilöistä, joiden oleskelulupien jatkuminen perustuu lakiin tässä pykälässä ehdotettava mukaisesti, valtioneuvoston päätös olisi ristiriidassa lain kanssa. Siksi valtioneuvostolle olisi välttämätöntä säätää lailla toimivalta tehdä päätös oleskelulupien päättymisestä näissä tilanteissa. Kyseessä olisi valtioneuvostolle annettavasta uudesta toimivaltuudesta.

Valtioneuvoston päätöksen valmistelussa on varmistuttava siitä, että päätöksen kohteena olevalla henkilöllä on tosiasiallinen ajallinen mahdollisuus valmistautua poistumaan maasta tai hakea oleskelulupaa unionin alueelta muulla perusteella ennen oleskeluluvan voimassaolon päättymistä.

Ukrainan tilanteen osalta valtioneuvosto päätti toisella päätöksellään 936/2023, että Suomi ei enää anna tilapäistä suojelua päätöksen voimaantulon jälkeen Suomeen saapuville valtioneuvoston päätöksen 149/2022 kohdassa 3) tarkoitetuille kansalaisuudettomille henkilöille ja muiden kolmansien valtioiden kuin Ukrainan kansalaisille. Voimassa olevan 110 a §:n mukaan tilapäistä suojelua jo saavien osalta oleskeluluvat ovat voimassa, kuten kaikilla muillakin tilapäisen suojeluun oikeutetuilla väestöryhmillä, 4.3.2026 asti. Nyt ehdotettavan muutoksen johdosta valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen kyseiselle väestöryhmälle myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymisestä.

Valtioneuvoston päätöksen johdosta tapahtuva oleskeluluvan päätyminen rinnastuisi mihin tahansa sellaiseen tilanteeseen, jossa oleskeluluvan voimassaolo päättyy kuten esimerkiksi määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloajan umpeutumisen. Siten esimerkiksi maasta poistamiseen sovellettaisiin olemassa olevaa ulkomaalaislain sääntelyä sellaisenaan. Tilapäistä suojelua saavalla on tietyn edellytyksin oikeus vapaaehtoisen paluun tukeen. Asiasta säädetään laissa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011) sekä sisäministeriön asetuksessa vapaaehtoisen paluun avustuksesta vuosina 2024 ja 2025 (1204/2023).

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin oleskelulupakortin voimassaolosta. Oleskeluluvan osoitukseksi annetun oleskelulupakortin voimassaolo jatkuisi koko sen ajan, kun oleskelulupa on voimassa. Momentti vastaisi sisällöltään väliaikaisen 110 a §:n 2 momentissa oleskelukortin voimassaolosta säädettyä. Oleskeluluvan jatkumisen osoitukseksi annettaisiin hakemuksesta uusi 33 a §:n mukainen oleskelulupakortti. Vaikka oleskelulupakortin vanhentuneet tiedot eivät vaikuta oleskeluluvan voimassaoloon eikä henkilön oikeuksiin, eikä hänen tästä syystä olisi välttämätöntä hakea uutta oleskelulupakorttia, hänellä olisi kuitenkin oltava mahdollisuus sellainen saada. Uusi oleskelulupakortti ajantasaisilla voimassaolotiedoilla voi olla tarpeen esimerkiksi matkustettaessa, erityisesti jos henkilöllä ei ole biometristä passia tai jos henkilö ei enää ole tunnistettavissa kortissa olevasta valokuvasta. Myös joissain arkielämän tilanteissa oleskelulupakortti päivitettyillä voimassaolotiedoilla saattaa olla tarpeen. Poliisilla ja Rajavartiolaitoksella on ulkomaalaislain mukaista ulkomaalaisvalvontaa suorittaessaan mahdollisuus tarvittaessa tarkistaa henkilön oleskeluluvan ja oleskelulupakortin voimassaolo myös UMA-järjestelmästä, joten uutta korttia ei tarvitse hankkia Suomessa oleskelun laillisuuden osoittamista varten. Myös muilla viranomaisilla kuten Kelalla ja Verohallinnolla on laajat tiedonsaantioikeudet UMA-järjestelmään, josta oleskeluluvan voimassaolotiedot pääsääntöisesti suoraan tarkistetaan.

Koska tässä esityksessä ehdotetun mukaisesti valtioneuvosto voisi päättää, että tilapäinen suojelun nojalla myönnettyjen oleskelulupien voimassaolo päättyy noin 200 kolmannen maan kansalaisen osalta, myöskään heidän oleskelulupakorttinsa voimassaolo ei jatkuisi. Lain 60 f §:n nojalla kortti lähtökohtaisesti otetaan viranomaisen haltuun. Jos korttia ei palautettaisi viranomaiselle, tämän rajatun ryhmän osalta oleskeluoikeuden päättymistä ei kuitenkaan olisi mahdollista havaita oleskelulupakortista. Tilanne vastaisi niitä tapauksia, jossa henkilön oleskelulupa peruutetaan ja oleskelulupakortin voimassaolo on päättynyt korttiin merkitystä voimassaolotiedosta poiketen. Ulkomaalaisvalvontaa tehtäessä tai yhteiskunnallisia etuuksia myönnettäessä viranomaisen on mahdollista tarkistaa henkilön oleskeluluvan ja oleskelukortin voimassaolo UMA-järjestelmästä. Sen sijaan on mahdollista, että henkilö voisi harhauttaa esimerkiksi työnantajaa esittämällä oleskelukortin. On kuitenkin huomioitava, että kyse olisi vilpillisestä toiminnasta, jossa henkilö syyllistyisi ulkomaalaisrikkomukseen. Myös työnantajalla on mahdollisuus kysyä työntekijän työnteko-oikeutta Maahanmuuttovirastosta sähköpostilla. On keskeistä, että henkilöitä itseään tiedotetaan selkeästi hänen oleskeluoikeuden päättymisestä muista tilapäistä suojelua saavista poiketen.

Oleskelulupakorttia haettaisiin Maahanmuuttovirastolta. Hakemuksen voisi tehdä se, jolle oleskelulupakortti on myönnetty. Hallintolain 14 §:n mukaisesti alle 15-vuotiaan hakemuksen tekee hänen huoltaja tai muu laillinen edustaja. Jos alaikäinen on täyttänyt 15 vuotta, hän voi hakea uutta oleskelulupakorttia itse, tai hakemuksen voi tehdä hänen huoltaja tai muu laillinen edustaja.

Lain 60 g §:ssä säädetään uudesta oleskelulupakortista. Pykälän 1 momentin mukaan oleskeluluvan haltijan on hankittava uusi oleskelulupakortti ennen kortin voimassaolon päättymistä tai jos kortista ilmenevät tiedot eivät enää ole ajantasaisia. Koska tilapäistä suojelua saavan henkilön oleskelulupakortin voimassaolo jatkuisi korttiin merkitystä päättymisajankohdasta huolimatta suoraan lain nojalla koko sen ajan kuin henkilön oleskelulupa on voimassa, säännös ei korttiin merkityn voimassaoloajan osalta tulisi sovellettavaksi. Sen sijaan säännös tulisi normaalisti sovellettavaksi silloin, kun kortista ilmenevät muut tiedot, kuten nimitiedot, eivät enää ole ajantasaisia.

Uusi määräaikaista oleskelulupaa tilapäisen suojelun perusteella koskeva hakemus on Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2024 annetun sisäministeriön asetuksen (2023/1205) 4 §:n nojalla maksuton, jolloin myös uusi oleskelulupakortti olisi maksuton. Vuodelle 2025 annetaan uusi vuosittainen sisäministeriön asetus.

113 §. *Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että rajattaisiin niitä tilanteita, joissa myönnettäisiin kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiselle ovat edelleen olemassa. Jatkoissa kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen myönnettäisiin jatkuva oleskelulupa vain silloin, kun on kyse 112 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla myönnetystä oleskeluluvasta. Kyse on oleskeluluvasta, joka myönnetään ulkomaalaiselle, joka otetaan Suomeen 93 §:n mukaisen valtioneuvoston päätöksen perusteella. Sen sijaan jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen ei enää koskisi tilanteita, joissa oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle 112 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla eli joka saa tilapäistä suojelua 109 §:n nojalla tai 3 kohdan nojalla eli jonka oleskeluluvan myöntämisen perusteena on 89 §.

Tilapäisen suojelun tilapäinen luonne huomioiden ei ole pidettävä perusteltua, että oleskelulupa muuttuisi luonteeltaan jatkuvaksi kolme vuoden jälkeen. Jo hallituksen esityksenkin mukaan tilapäisen suojelun perusteella myönnettävä oleskelulupa olisi nimensäkin mukaisesti tilapäinen (HE 28/2003). Tilapäistä suojelua koskevia ulkomaalaislain säännöksiä valmisteltaessa tilapäisen suojelun direktiiviä on tulkittu niin, että tilapäisen suojelun enimmäiskesto on joka tapauksessa kolme vuotta eikä luvan jatkumista jatkuvana ole pidetty lähtökohtaisesti mahdollisena. Muutos ei vaikuttaisi henkilön oikeuteen oleskella maassa. Muutos ei myöskään huonontaisi tilapäistä suojelua saavien asemaa siitä mitä se on ollut tähän asti, koska he ovat tähänkin asti oleskelleet Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla. Sen sijaan he eivät pääsisi jatkuvan oleskeluluvan piriin.

Lain 89 §:n mukaan Suomessa olevalle ulkomaalaiselle, jolle ei myönnetä turvapaikkaa tai oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella sen vuoksi, että hän on tehnyt tai on perusteltua aiheetta epäillä hänen tehneen 87 §:n 2 momentissa tai 88 §:n 2 momentissa tarkoitetun teon, myönnetään tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan, jos häntä ei voida poistaa maasta, koska häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, vaino tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Lain 87 §:n 2 momentissa tai 88 §:n 2 momentissa säädetään vakavista teoista, kuten esimerkiksi rikoksista rauhaa vastaan, sotarikoksista tai rikoksista ihmiskuntaa vastaan. Lain 113 §:n 2 momentin perusteella myös näissä tilanteissa 3 vuoden jälkeen myönnetään jatkuva oleskelulupa mutta jatkossa näin ei olisi. Oleskeluluvan myöntämisen peruste huomioiden

ei ole tarkoituksenmukaista, että henkilöitä pyritäisiin kotouttamaan tai kiinnittämään Suomalaiseen yhteiskuntaan vaan tavoitteena on palauttaa henkilöt sen mukaan kuin se palautuskielto huomioiden on mahdollista. Muutos ei vaikuttaisi henkilön oikeuteen oleskella maassa.

8 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 5.3.2025.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain (731/1999) 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perusoikeusuudistuksen esitöiden (HE 309/1993 vp) mukaan yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Tilapäistä suojelua saavan asema ja oikeudet perustuvat tilapäisen suojelun direktiiviin. Jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa tilapäistä suojelua neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä määritellyille henkilöryhmille koko suojelun ajaksi ja tämän osoitukseksi oleskelulupa. Näin nämä henkilöt on unionin lainsäädännön nojalla asetettu eri asemaan kuin muut jäsenvaltiosta oleskelulupaa tai kansainvälistä suojelua hakevat henkilöt. Neuvoston täytäntöönpanopäätöstä sovelletaan Suomessa myös valtioneuvoston päätöksessä mainittuihin henkilöryhmiin. Nyt ehdotetulla varmistettaisiin, että edellä mainittu velvollisuus toteutuu kaikkien Suomessa tilapäistä suojelua saavien osalta yhdenmukaisella tavalla ja siten, oleskeluluvan voimassaoloon ei tule katkosta sinä aikana, kun suojelu jatkuu. Näin kaikkia tilapäistä suojelua Suomessa saavia kohdeltaisiin yhdenvertaisella tavalla. Ehdotetulle normaalisti jatkolupamenettelystä poikkeamiselle on siten hyväksyttävä tavoite.

Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Perustuslain oikeusturvaa koskevan 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Ehdotus, jonka mukaan tilapäisen suojelun perusteella jo myönnettyjen oleskelulupien voimassaolo jatkuisi suoraan lain perusteella koko sen ajan, kun tilapäinen suojelu Euroopan unionissa jatkuu, on poikkeus ulkomaalaislain ja hallintolain pääsäännöistä, että hakemus saatetaan vireille ja siihen tehdään valituskelvoinen ratkaisu. Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluva henkilö on kuitenkin jo kerran ilmaissut halunsa saada Suomesta tilapäistä suojelua. Tämän tahdonilmaisun perusteella annettu tilapäinen suojelu jatkuu koko neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä säädetyn ajan. Oleskelulupa puolestaan osoittaa ainoastaan sen, että henkilö on tilapäistä suojelua saava, ja jäsenvaltioiden on kansallisessa lainsäädännössään varmistettava, että lupa on voimassa koko suojelun ajan. Suojelua saavan oikeudet kuitenkin pysyvät voimassa, vaikka oleskeluluvan voimassaolo olisikin päättynyt. Nyt ehdotettu ei luo suojelua saaville uusia oikeuksia tai velvollisuuksia, vaan tavoitteena on varmistaa, että tilapäistä suojelua Suomessa saavan henkilön oleskelulupa ja luvan osoitukseksi annettava oleskelulupakortti on voimassa koko tilapäisen suojelun ajan. Edellä kuvatun nojalla perustuslain 9 §:n 4 momentti tai 21 § eivät käsillä olevassa tilanteessa edellytä luvan jatkumisesta säätämistä siten, että kyse olisi hallintomenettelyssä tehtävästä päätöksestä, joka perustuisi hakijan itsensä vireille panemaan jatkolupahakemukseen. Voidaan arvioida, että nyt ehdotettu menettely ei vaaranna kenenkään oikeusturvaa tai aiheuta haittaa.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Nyt ehdotetulla turvataan tilapäistä suojelua Suomessa saavien oikeuksien toteutuminen, mikä osaltaan edistää myös heidän 22 §:ssä tarkoitettujen oikeuksien toteutumista.

Ehdotettu laki soveltuisi kaikkiin tilapäistä suojelua Suomessa saaviin henkilöihin. Kyse ei ole pelkästään Ukrainan sodasta johtuvasta tilanteesta, vaikka sääntelyllä pyritään ratkaisemaan myös Ukrainan sotaan liittyvistä tilapäisen suojelun kysymyksiä. Perustuslakivaliokunnan käytännössä lähtökohtana on pidetty sitä, että yksittäistapauksellisten lakien säätämistä on syytä pyrkiä välttämään (ks. PeVL 19/2008 vp, s. 5/II). Tästä syystä Ukrainan sodan jatkumisesta huolimatta oikeustila pyritään ratkaisemaan kokonaisvaltaisemmin. Ukrainan tilanteessa on kyse ensimmäisestä kerrasta, kun Euroopan unionissa on otettu käyttöön tilapäisen suojelun järjestelmä, eikä asiaa koskevaa kansallista lainsäädäntöä ole tätä aikaisemmin sovellettu. Sodan jatkuessa syntyneet kokemukset tilapäistä suojelua koskevan kansallisen lainsäädännön kehittämistarpeista mahdollistavat aiemmasta (HE 252/2022 vp) poiketen muiden kuin väliaikaisien ratkaisuiden ehdottamisen.

Edellä mainituilla perusteilla ehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 35 §:n 3 momentti, 109 §, 110 §, 113 § 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 35 § 3 momentti laissa 472/2024 seuraavasti:

35 §

Tunnistaminen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä

Jos hakijalle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa 87 § tai 88 § perusteella, pysyvä oleskelulupa voidaan näillä edellytyksillä myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta.

---

109 §

Tilapäinen suojelu

Tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi.

---

110 §

Oleskeluluvan myöntäminen tilapäisen suojelun perusteella

Tilapäisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa. Oleskelulupa on voimassa siihen asti kuin kulloinkin sovellettava 109 §:n 2 momentissa säädetty valtioneuvoston päätös on voimassa. Valtioneuvosto voi päättää yleisistunnossa, että niiden väestöryhmien, joiden tilapäinen suojelu perustuu kansalliseen harkintaan, oleskeluluvat päättyvät tätä aiemmin.

Oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu.

Oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka jos on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen 87 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tekoon.

Oleskeluluvan osoitukseksi annettu oleskelulupakortti on voimassa sen ajan, kuin oleskelulupa on voimassa. Voimassa olevan oleskeluluvan osoitukseksi annetaan hakemuksesta uusi oleskelulupakortti. Oleskelulupakorttia haetaan Maahanmuuttovirastolta.

113 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 112 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, myönnetään kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiselle ovat edelleen olemassa.

Tämä laki tulee voimaan 5 päivänä   maaliskuuta 2025.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Liikenne-, viestintä ja sisäministeri Ranne

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 35 §:n 3 momentti, 109 §, 110 §, 113 § 2 momentti, sellaisina kuin niistä on 35 § 3 momentti laissa 472/2024 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

35 §

Tunnistaminen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä

Tunnistaminen oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä

Jos hakijalle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa 87, 88, 89 tai 110 §:n perusteella, pysyvä oleskelulupa voidaan näillä edellytyksillä myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta.

Jos hakijalle on myönnetty määräaikainen oleskelulupa 87 tai 88 §:n perusteella, pysyvä oleskelulupa voidaan näillä edellytyksillä myöntää voimassa olevan matkustusasiakirjan puuttumisesta huolimatta.

109 §

109 §

Tilapäinen suojele

Tilapäinen suojele

Tilapäistä suojeleua voidaan antaa kansainvälisen suojeleun tarpeessa olevalle ulkomalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi. *Tilapäisen suojeleun antaminen edellyttää, että suojeleun tarve voidaan arvioida lyhytaikaiseksi. Tilapäisen suojeleun kesto on yhteensä enintään kolme vuotta.*

Tilapäistä suojeleua voidaan antaa kansainvälisen suojeleun tarpeessa olevalle ulkomalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltatilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi.

110 §

110 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Oleskeluluvan myöntäminen tilapäisen suojelun perusteella

Oleskeluluvan myöntäminen tilapäisen suojelun perusteella

Tilapäisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan.

Tilapäisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen oleskelulupa. *Oleskelulupa on voimassa siihen asti kuin kulloinkin sovellettava 109 §:n 2 momentissa säädetty valtioneuvoston päätös on voimassa. Valtioneuvosto voi päättää yleisistunnossa, että niiden väestöryhmien, joiden tilapäinen suojelu perustuu kansalliseen harkintaan, oleskeluluvat päättyvät tätä aiemmin.*

Oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu.

Oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu.

Oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka jos on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen 87 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tekoon.

Oleskelulupa tilapäisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka jos on perusteltua syytä epäillä hänen syyllistyneen 87 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tekoon.

Oleskeluluvan osoitukseksi annettu oleskelulupakortti on voimassa sen ajan, kuin oleskelulupa on voimassa. Voimassa olevan oleskeluluvan osoitukseksi annetaan hakemuksesta uusi oleskelulupakortti. Oleskelulupakorttia haetaan Maahanmuuttovirastolta.

113 §

113 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 112 §:n nojalla, myönnetään kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiselle ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 112 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, myönnetään kolmen vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos perusteet luvan myöntämiselle ovat edelleen olemassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

